EU:n komission ns. VIP-ehdotukset (Marrakeshin sopimuksen voimaansaattaminen)

Sivistysvaliokunta 7.12.2016

Ministry of Education and Culture
Ministère de l'Éducation et de la Culture

Ehdotukset Marrakeshin sopimuksen voimaansaattamiseksi

Komissio ehdottaa sekä direktiiviä että asetusta

- **KOM(2016) 596**
  - Ehdotus Euroopan Parlamentin ja Neuvoston **direktiiviksi** tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen teosten ja muun aineiston tietyistä ***sallituista käytöistä sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi*** sekä tekijänoikeuden ja lähioikeuksien tiettyjen piirteiden yhdenmukaistamisesta tietoyhteiskunnassa annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/29/EY muuttamisesta
- **KOM(2016) 595**
  - Ehdotus Euroopan Parlamentin ja Neuvoston **asetukseksi** tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston esteettömien kappaleiden ***rajatylittävästä vaihdosta unionin ja kolmansien maiden välillä*** sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten,
- **EU:n ja jäsenvaltioiden välinen toimivaltakiista** koskien sopimuksen ratifiointia on edelleen vireillä EU:n tuomioistuimessa
  - toimivaltakysymystä ei tässä vaiheessa käsitellä
  - näkyy direktiivissä olevassa suhteellisuusperiaatteessa (jos jaettu) sekä mm. asetuksen oikeusperustan valinnassa → Art. 207 kauppapolitiikka

Marrakeshin sopimus

- Marrakeshin sopimuksen (2013) ratifioinnin edellyttämät lainmuutokset
- Voimaan 30.9.2016 kun 20 maata on ratifioinut; niistä 2 länsimaata (AU, CAN), EU allekirjoittanut, samoin FI 2014
  - sopimuksen tavoite on selvä ja kaikin puolin kannatettava – voimakas poliittinen paine edunsaajien ja Euroopan parlamentin suunnalta
- Poikkeuksellinen sopimus (humanitääriset, ihmisoikeudelliset perustat)
  - ainoa rajoituksia yksinoikeuksiin säätävä sopimus
  - WIPO:n jäseninä niitä, jotka eivät ole WCT/WPPT jäseniä, jolloin mm. kolmen kohdan testistä lisäsäännös
- Sopimuksen puitteet selvät mutta tiettyjä epäselvyyksiä, joita täsmennetään
  - komissio ilmoittaa, ettei se ole tehnyt erillisiä vaikutusarviointeja ehdotuksista eikä niitä edellytetä

Direktiivin sisältö pähkinänkuoressa

- Viitataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan 26 artiklaan, YK:n vammaisyleissopimukseen v. 2007
  - EU:n ”web accessibility” direktiivi v. 2016
- **tekee tietoyhteiskuntadirektiivin 5 artiklan 3 kohdan b-kohdassa mainitun rajoitussäännöksen sopimuksen piiriin kuuluvien osalta pakolliseksi** → ei vaikuta muiden vammaisten hyödyksi tehtyjen säännösten tilanteeseen, joka säilyy vapaaehtoisena
- koskee **”saavutettavassa muodossa olevan teoskappaleen”** valmistamista, levittämistä, yleisölle välittämistä (ml. pyynnöstä) sekä lainaamista (vain painettua sisältöä – kirjat, sanomalehdet, aikakausilehdet
  - komissio sitoutuu arvioimaan onko tarvetta muun sisällön osalta
- JOHDANTOLAUSE 11 haastava, koska kieltää ”korvausjärjestelyt”
- Kompromissiehdotus direktiivistä ja asetuksesta 16.11
  - samat edellytykset, eli **välittömästi vammaisuuteen liittyvän, luonteeltaan ei-kaupallisen käytön osal**ta ja siinä laajuudessa kuin mitä kyseinen vamma edellyttää

VIP-direktiivi

- **1 artiklassa** esitetään ehdotuksen aihe ja soveltamisala.
  - Ehdotetulla direktiivillä helpotetaan tietyn tekijänoikeudella suojatun aineiston käyttämistä **ilman oikeudenhaltijan lupaa** sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten henkilöiden hyväksi.

- **2 artiklassa** annetaan käsitteiden
  - **'teos tai muu aineisto',** *julkaistu tai laillisesti saatettu yleisön saataviin*
  - **'edunsaajahenkilö',** - *"näköä ei voida parantaa" + loogisempi jako* (+ avustajat)
  - 'esteettömässä**/ saavutettavassa muodossa oleva kappale**' (kaikki ml. erityisnavigointi ja kuvailutulkkaus) ja
  - 'hyväksytty yksikkö/ **valtuutettu yhteisö'** määritelmät ehdotetun direktiivin soveltamista varten → väljä määritelmä

- **3 artiklassa** säädetään **pakollisesta poikkeuksesta** ja vahvistetaan edunsaajahenkilöille ja hyväksytyille yksiköille **sallittavat käyttötarkoitukset**.
  - kappaleen tekeminen yksinomaan edunsaajan käyttöön ilman lupaa
  - hyväksytty yksikkö saa välittää, saattaa saataviin ja lainata sen
  - sallii muunnokset - integriteetin kunnioittaminen
  - HUOM: Art. 3.5 on KOLMEN KOHDAN TESTI

- **4 artikla** koskee **saavutettavassa muodossa** olevien kappaleiden liikkuvuutta sisämarkkinoilla. Säädöksellä pyritään varmistamaan, että 3 artiklassa säädetyn poikkeuksen mukaisesti tehdyt esteettömässä muodossa olevat kappaleet voivat **liikkua tai olla saatavilla kaikissa jäsenvaltioissa**. (= resurssien säästäminen)
- 5 artiklassa
  - vahvistetaan henkilötietojen suojeluun sovellettavat säännöt
- **6 artiklassa**
  - ilmaistaan direktiiviin 2001/29/EY tehtävät muutokset johdonmukaisuuden varmistamiseksi tähän direktiiviin nähden.
- 7 artiklassa
  - ilmoitetaan, että komissio laatii kertomuksen teosten ja muun aineiston saatavuudesta sisämarkkinoilla esteettömässä muodossa ja henkilöille, joiden vamma ei kuulu tämän direktiivin piiriin.
- 8 artiklassa
  - esitetään tämän direktiivin arviointijärjestelyt parempaa sääntelyä koskevien suuntaviivojen mukaisesti.
- 9 artiklassa
  - vahvistetaan aikataulu (12 kk) tämän direktiivin saattamiselle osaksi jäsenvaltioiden kansallista lakia
- 10 artiklassa täsmennetään direktiivin voimaantulopäivä, ja 11 artiklassa ilmoitetaan, että direktiivi on osoitettu jäsenvaltioille.

VIP-asetus pähkinänkuoressa

- Marrakeshin sopimus mahdollistaa lisäksi toisessa jäsenvaltiossa tehdyn ”saavutettavassa muodossa olevan” teoskappaleen *tuonnin tai viennin*
- asetus säätelee nimenomaan EU:n jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kesken tapahtuvaa vaihtoa
  - relevantti erityisesti EU:n pääkielisen (englanti, ranska, espanja, mahd. portugali) aineiston osalta
  - tiukemmat ehdot kun kyse vaihdosta kolmansiin maihin
- mahdollisuus, ei velvoite
- tiukemmat vaatimukset valtuutetuille yhteisöille tältä osin varmistaakseen, että
  - kappaleet vain edunsaajille tai muille valtuutetuille yhteisöille, toteuttaa aiheelliset toimet estääkseen laitonta käyttöä, noudattaa huolellisuutta
  - päivittää käyttöjä tietokantaan, että voidaan seurata
  - ei erikseen säädä TPM – viittaa 6.4 kohdan 1,3 ja 5

VIP-asetus

- **1 artiklassa**
  - esitetään ehdotuksen aihe ja soveltamisala. Ehdotetulla asetuksella säännellään tekijänoikeudella ja lähioikeuksilla suojattujen tiettyjen teosten ja muun aineiston esteettömien/ **saavutettavien** kappaleiden **vaihtoa unionin ja kolmansien maiden välillä** Marrakeshin sopimuksen mukaisesti.
- **2 artiklassa**
  - annetaan käsitteiden ’teos tai muu aineisto’, ’edunsaajahenkilö’, ’esteettömässä/ saavutettavassa muodossa oleva kappale’ ja ’hyväksytty yksikkö’ määritelmät ehdotetun asetuksen soveltamista varten.
    - määritelmiin tehtävät täsmennykset vaikuttavat myös asetukseen
- **3 artiklaan**
  - sisältyy säännöksiä, jotka koskevat esteettömässä/ **saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden vientiä** unionista kolmansiin maihin.

- **4 artiklaan**
  - sisältyy säännöksiä, jotka koskevat esteettömässä/ **saavutettavassa muodossa olevien kappaleiden tuontia** kolmansista maista unioniin.
- **5 artiklassa**
  - täsmennetään hyväksyttyjä yksiköitä/ **valtuutettuja yhteisöjä koskevat velvoitteet**, jotka niiden on täytettävä kun esteettömässä muodossa olevia kappaleita vaihdetaan kolmansien maiden kanssa.
    - yllämainittujen lisäksi toimitettava pyynnöstä tiedot: a) luettelo teoksista, joka sillä on olemassa sekä niiden tahojen 2) nimet, joiden kanssa vaihtoa harjoitettu
- **6 artiklassa**
  - vahvistetaan henkilötietojen suojeluun sovellettavat säännöt.
- **7 artiklassa**
  - esitetään tämän asetuksen arviointijärjestelyt parempaa sääntelyä koskevien suuntaviivojen mukaisesti.
- **8 artiklassa**
  - täsmennetään asetuksen voimaatulo ja 9 artiklassa sen ajallinen soveltaminen.

VIP-ehdotusten käsittely

- Odotettavissa oleva keskustelu - Kehys on jo sovittu sopimuksessa
    - ulkopuolella oikeus korvaukseen
    - kaupallisen saatavuuden edellytys
    - valtuutetun yhteisön määritelmä
    - muunkielinen/yhteisön hyväksyminen/ informaation jakamisvelvollisuus jäsenvaltioille valuutetuista yhteisöistä? Olisi MVIP +
- OKM:n Kuulemiskierros syyskuu - 15.10
  - kirjallisten lausuntojen huomioon ottaminen
  - jaostokäsittely
  - U-kirje ja perusmuistio eduskuntaan marraskuun alussa
- Käsittelyjärjestys neuvoston työryhmässä vielä auki
  - marraskuussa odotettavissa EUTI:n päätös koskien EU:n toimivaltaa ratifioida sopimus kaikkien jäsenvaltioiden puolesta
  - voi olla mahdollista saada nopeastikin valmiiksi
    - toissijaisuusperiaate (jaettu toimivalta)